

Innehåll

Om strategirapporten – syfte och upplägg	3
1 Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning.....	5
2 Översikt av strategisammanhanget	6
2.1 Förändringar i strategisammanhanget.....	6
2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget.....	7
2.3 Synergier med andra svenska strategier och aktörer	8
3 Resultatredovisning.....	9
Sidas bidrag till förändring på strateginivå.....	9
3.1 Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling.....	10
Mål 1: Att partnerländerna i högre grad uppfyller EU:s krav för att ingå och tillämpa associeringsavtal, inklusive fördjupade frihandelsområden (AA/ DCFT A). (ÖST)	10
Mål 2: Konkurrenskraftiga små och medelstora företag	11
3.2 Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat 12	
Mål 3: En mer effektiv offentlig förvaltning med stärkt administrativ kapacitet att genomföra reformer för EU-närmandet.....	12
Mål 4: Offentliga tjänster levereras av bättre kvalitet, utifrån principer om icke- diskriminering och lika rättigheter och med minskad korruption	13
Mål 8: Ett mer pluralistiskt civilt samhälle inklusive politiska partier med stärkt folklig förankring	15
Mål 9: Förbättrade förutsättningar för demokratiskt ansvarsutkrävande och deltagande i politiska processer inklusive främjande av fria val.....	16
Mål 10: Friare och mer oberoende media	16
Mål 11: Att partnerländerna i högre grad uppfyller internationella och nationella åtaganden för mänskliga rättigheter, jämställdhet (inklusive EU:s strategi för jämställdhet), och icke- diskriminering	17
Mål 12: Kvinnor och män har i högre utsträckning samma makt att utforma sina liv.....	17

Mål 13: Ökat förtroende och försoning mellan parterna i och mellan länderna	18
3.3 Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändringar	19
Mål 14: Att partnerländerna i högre grad uppfyller EU:s regelverk och internationella överenskommelser för miljö, klimat och energi	19
4 Implikationer för innevarande strategiperiod.....	21
Bilaga 1: Rapport P6 finansiellt år 2019	23

Om strategirapporten – syfte och upplägg

Syftet med strategirapporten är att rapportera Sidas strategigenomförande till UD. Strategirapporten tjänar som underlag till vårsamråden med Utrikesdepartementet (UD) samt till Regeringskansliets (RK) resultatrapportering. Sida är avsändare och UD är målgrupp för och mottagare av strategirapporten.

Vid sidan av strategirapporten redovisar Sida sin verksamhet till regeringen genom årsredovisningen. Denna inkluderar redovisning från strategigenomförandet på en övergripande nivå per strategi. Strategirapporten går djupare och redogör för strategigenomförandet per strategimål för varje strategi och drar även framåtblickande slutsatser.

Strategirapporten är utformad i enlighet med regeringens riktlinjer för strategier. Strategirapporten ska redovisa, analysera och bedöma resultaten av strategigenomförandet i förhållande till angivna strategimål¹ samt redogöra för implikationer för det fortsatta strategigenomförandet. Vid behov ska rapporten redovisa förändringar i förutsättningarna för genomförandet. Det finns tre typer av strategirapporter: Strategirapport år 1, årlig strategirapport och fördjupad strategirapport.

1. **Strategirapport år 1** skrivs för strategiperiodens första år efter genomförd operationalisering. Rapporten sammanfattar slutsatser och redovisar resultat från genomförandet av föregående strategi (i de fall det finns en tidigare strategi). Denna strategirapport redogör även för den förändringsteori som ligger till grund för Sidas stöd inom strategin, centrala överväganden samt hur verksamheten ska genomföras och följas upp under strategiperioden.
2. **Den årliga strategirapporten** skrivs för de år då varken en fördjupad översyn eller operationalisering genomförts.
3. **Den fördjupade strategirapporten** skrivs näst sista året av strategin efter att en fördjupad översyn genomförts. Rapporten redogör för slutsatserna från den fördjupade översyn av strategigenomförandet som sker en gång per strategi. Den fördjupade strategirapporten ska sammanfatta genomförandet av hela strategin hittills² (bl.a. analys av resultat per strategimål) samt ge tydliga rekommendationer inför kommande strategiperiod. Den fördjupade strategirapporten utgör Sidas huvudtillfälle att lämna rekommendationer till regeringens anvisningar inför ny strategi.

Strategirapporten är en lägesuppdatering av strategigenomförandet och bedömer resultat sedan den senaste strategirapporten. Strategirapporten bygger på det underlag som finns tillgängligt vid tillfället för strategirapportens framtagande (t.ex. rapportering, reserapporter, studier, utvärderingar, analyser och anteckningar från partnermöten).

Kapitel 1 sammanfattar Sidas bedömning av strategigenomförandet per strategimål. **Kapitel 2** ger en översikt av strategisammanhanget och beskriver den kontext (tematisk/geografisk) i vilken strategin genomförs. **Kapitel 3** redovisar resultat från strategigenomförandet. **Kapitel 4** redogör för eventuella implikationer för det fortsatta strategigenomförandet som behöver lyftas till UD.

¹ I de tidigare resultatstrategierna används begreppet *resultat*. Denna mall använder genomgående begreppet *strategimål* i linje med nya riktlinjer för strategier. I resultatstrategierna är resultaten klustrade kring *resultatområden*. Mallen använder dock genomgående begreppet *stöd område*.

² Dvs. från strategins början fram till 15/3.

”**Trafikljusen**” är Sidas viktigaste signalsystem för att följa hur det går i strategigenomförandet. En bedömning görs för varje strategimål och ger en snabb överblick av nuläget. Bedömningen och motiveringen till denna utgör narrativet i resultatredovisningen (kapitel 3) i strategirapporten. I strategirapporten bedöms två aspekter:

1. **Utveckling mot strategimålet:** Strategimålen anger vad Sidas arbete ska bidra till under en angiven strategiperiod och utgör den huvudsakliga styrningen i strategigenomförandet. Trafikljusbedömning för *utveckling mot strategimålet* används för att få en snabb uppfattning om utvecklingstrender inom de målområden i kontexter där Sida är aktiv. Sidas insatser kan vara med och påverka utvecklingstrender inom de områden där vi är aktiva, men det handlar ofta om större komplexa och långsiktiga förändringar på nationell, regional och/eller global nivå, där ett stort antal faktorer utanför Sidas kontroll inverkar på utvecklingen i kontexten. Trafikljusbedömningen och färgsättningen motiveras och beläggs utifrån tillgänglig statistik, källor eller rapporter.

Bedömning av utvecklingstrender i kontexten i förhållande till **strategimålen**:

- Grön:** Utvecklingen går framåt
- Gul:** Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt
- Röd:** Utvecklingen går bakåt

2. **Portföljens relevans:** Sidas strävan är att sätta samman och upprätthålla en relevant och väl avvägd portfölj i förhållande till utvecklingsutmaningar i respektive strategikontext, strategins mål och Sidas ambitioner avseende förväntade förändringar och resultat. *Portföljens relevans*, dvs. om Sida har satt samman en väl avvägd portfölj av insatser och aktiviteter som bedöms bidra till förändring i linje med strategimålet.

Sida måste löpande justera sin förändringsteori och portfölj utifrån olika aspekter:

- (i) föränderlig kontext och sammanhang, (ii) efter den styrning som myndigheten får och (iii) beroende på om aktiviteter inte gett eller förväntas ge resultat. Trafikljusbedömningen och färgsättningen av detta trafikljus beaktar och utgår från dessa aspekter.

Bedömning av **portföljens relevans**:

- Grön:** Portföljen är relevant
- Gul:** Portföljen är delvis relevant
- Röd:** Portföljen är inte relevant

1 Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning

	Mål ³	Portfölj ⁴
Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling		
1. Länderna uppfyller i högre grad uppfyller EU:S krav för (AA/ DCFT A).		
2. Konkurrenskraftiga små och medelstora företag		
Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat		
3. En mer effektiv offentlig förvaltning med stärkt administrativ kapacitet		
4. Offentliga tjänster levereras av bättre kvalitet och minskad korruption		
5. Ett mer effektivt rättsväsende i enlighet med europeisk standard		
6. Minskat könsrelaterat våld, hatbrott och människohandel		
7. (VbT) En mer demokratisk och effektiv poliskår		
8. Ett mer pluralistiskt civilt samhälle		
9. Förbättrade förutsättningar för demokratiskt ansvarsutkrävande och deltagande		
10. Friare och mer oberoende media		
11. Åtaganden för mänskliga rättigheter, jämställdhet och icke-diskriminering		
12. Kvinnor och män har i högre utsträckning samma makt att utforma sina liv		
13. Ökat förtroende och försoning mellan parterna i och mellan länderna		
Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändringar		
14. EU:s regelverk och int. överenskommelser för miljö, klimat och energi		
15. Stärkt miljömässigt ansvarstagande hos allmänhet, näringsliv och civilsamhälle		
16. Mer hållbar samhällsservice som vatten och avlopp, avfallshantering, energi		

³ Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**: Grön: Utvecklingen går framåt; Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt; Röd: Utvecklingen går bakåt.

⁴ Bedömning av **portföljens relevans**: Grön: Portföljen är relevant; Gul: Portföljen är delvis relevant; Röd: Portföljen är inte relevant.

2 Översikt av strategisammanhanget

Totalt strategibelopp: 8,93 Miljarder SEK	Utbetalat belopp hittills: 7,53 Miljarder SEK, varav 625 Miljarder SEK i Moldavien	Antal insatser 2019: 35
---	---	-----------------------------------

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

Moldaviens nationella utvecklingsstrategi *"Moldova 2030"* fastställer fyra grundpelare (hållbar och inkluderande ekonomi, robust mänskligt och socialt kapital; ärliga och effektiva institutioner; och bra miljö) som grund för biståndssamarbetet i landet. Strategin formulerar tio nationella mål som överensstämmer med de globala hållbarhetsmålen. Statistik i strategin uppdateras och dokumentet förväntas bli godkänt mars 2020. Visionen är ett Moldavien som ett land där människor vill bo, följer sina drömmar och aspirationer, och ett land där föräldrar vill se sina barn växa upp. Moldavien 2030 kompletteras av Handlingsplanen 2020-2023 som ger detaljerad information om insatser samt uppföljning och ansvarsområden. Biståndssamordningen från den Moldaviska regeringens sida har under de senaste åren varit svag, men under 2019 försökte man stärka denna genom att ge finansministeriet en mer central roll. Tematisk samordning av utvecklingssamarbetet sker genom ministerier och andra centrala myndigheter.

2019 inleddes med ett parlamentsval som resulterade i att inget parti fick egen majoritet och först efter fyra månaders förhandlingar kunde en koalitionsregering röstas fram. Fokus för den nya regeringen låg bland annat på anti-korruption, stärkande av rättsstaten, genomförandet av reformer i enlighet med associeringsavtalet med Europeiska Unionen (EU), utredandet av de stora bankstölder som skakat Moldavien samt en ökad fattigdomsbekämpning. Efter fem månader föll dock regeringen och i november bildades den nuvarande regeringen. Deras program betonar en balanserad utrikespolitik med goda relationer åt såväl väst som öst, samt identifierar rättssektorreform och fattigdomsbekämpning som centrala frågor. Att notera är att lite utrymme till svenska prioriterade områden så som jämställdhet och miljö ges. Ännu har inga konkreta resultat uppnåtts i fråga om reformer av rättsväsendet.

Då den svenska portföljen under året hade låg exponering mot statliga organisationer gjordes inga specifika förändringar i insatserna med statliga samarbetspartners. Samtidigt fortsätter Sverige att driva den normativa dialogen och har initierat kärnstöd till organisationer inom det civila samhället för att stärka deras arbete inom media, jämställdhet och miljö. Hur det nya regeringsprogrammet genomförs under 2020 och hur detta påverkar reformarbetet följs kontinuerligt och kommer att vara vägledande för framtagandet av den kommande strategin.

EU är den största givaren i Moldavien, och Moldavien är det land inom den europeiska grannskapspolitiken som erhåller högst EU-stöd per capita. EU-stödet är baserat på strikta villkor och kopplat till framsteg i reformer och respekt för rättsstatsprincipen, effektiva demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter. Associeringsavtalet med EU har medfört starkare samarbete med EU:s medlemsländer vilket har haft stor betydelse för landets socio-ekonomiska utveckling. Under de senaste åren noterades en oroande utveckling i Moldavien gällande tillbakagång av demokratiska processer och principer; avsaknad av oberoende och verklig reform inom rättssektorn; och brist på upprätthållande och skydd av medborgarnas mänskliga rättigheter. Detta medförde att EU stoppade

planerade utbetalningar och makroekonomiskt stöd under 2017 och 2018. Dessa kunde återupptas igen i juli 2019 efter regeringsskiftet i juni. Den reforminriktade regeringen som tillträdde bidrog till att en rad viktiga processer kunde inledas. Huruvida dessa kommer att fullföljas under innevarande regering återstår att se.

Den multidimensionella fattigdomsanalysen (MDPA) som genomfördes 2018 gav en bra genomlysning av fattigdomsperspektivet i reformsamarbetet⁵. Analysen visade på att det svenska reformsamarbetet hade en bra och tydlig inriktning på grundorsakerna till fattigdom och utsatthet i Moldavien. De mest utsatta grupperna konstaterades vara kvinnor och barn på landsbygden, den romska befolkningen samt HBTQ-personer. Diskriminering av vissa samhällsgrupper, ofta personer med funktionsnedsättning, romer och HBTQ-personer är vanligt. Könsbaserat våld och våld i hemmet är ett stort problem. Vidare är kvinnors representation i beslutsfattande positioner låg. MDPA delades med samarbetspartners och har legat till grund för nya insatser.

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Tabell 1. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör: 2,8 %	Strategins andel av det totala biståndet utgör 6 %.
Gemensamma EU-strategin gäller 2017- 2020 Status på EU-gemensamprogrammering/WBT: Sverige för en aktiv roll i EU:s strategi för gemensam styrning av utvecklingssamarbetet i Moldavien	
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) i M USD är: EU (124,6), IDA (34,3), USA (30,1), Rumänien (26,2), Schweiz (15,2)	Sverige är den sjätte största givaren (M USD 14,1). Av EU MS är Sverige den andra största givaren.
EU-delegerat samarbete: Förhandlingar med EU påbörjades under 2019 för delegering av finansiering inom marknasutveckling.	

Den mest uppdaterade informationen om givarkontexten är från 2016-2017⁶ och reflekterar därmed inte 2019. (Valutakurs 1 USD = 9,27 SEK)

Det nära samarbetet mellan UD:s och Sidas personal på ambassaden fortsatte under 2019 och medförde att svenska prioriterade frågor hade god synlighet och uppmärksammades regelbundet lokalt.⁷ Det svenska reformsamarbete har en tydlig inriktning mot ökad samverkan med- och närmande till EU samtidigt som det adresserar utmaningar kopplade till den socio-ekonomiska utvecklingen, demokratiska principer och miljöfrågor. Sverige är tongivande vad gäller mänskliga rättigheter och fortsätter att driva den feministiska utrikespolitiken, ökad jämställdhet mellan kvinnor och män samt stöd till HBTQ-rättigheter i Moldavien.

Sverige för en nära dialog med de viktigaste biståndsaktörerna och är en aktiv deltagare i olika samordningsmekanismer. I början av 2018 presenterades EU:s strategi för gemensam styrning av

⁵ Embassy of Sweden Chisinau, August 2018. "Multidimensional Poverty Analysis – Moldova 2018".

⁶

https://public.tableau.com/views/OECDACAidatagancebyrecipient_new/Recipients?:embed=y&:display_count=yes&:showTabs=y&:toolbar=no&:showVizHome=no (2020-02-02)

⁷ Hashtags som använts är #swedishsupport, #SwedeninMoldova, #finantaresuedeza

utvecklingssamarbetet i Moldavien. Strategin utformades tillsammans med EU:s medlemsstater och Schweiz, en process där Sverige var en av de drivande parterna. Strategin utgör en viktig referens för svenska insatser i landet och tar fasta på associeringsagendan (2017–2019), det Östliga partnerskapet och återspeglar Moldaviens nationella utvecklingsstrategi. Strategin utgör en god grund för samarbetet mellan medlemsländerna även om en tydlig arbetsfördelning inte har definierats.

Sverige är fortsatt sedd som en pålitlig partner och har en god arbetsrelation med den moldaviska regeringen och med statliga organisationer. En konstruktiv och nära dialog förs även på områden där reformprocesserna går långsamt, såsom exempelvis inom rättsväsendet, men även inom områden som transparens, oberoende media och jämställdhet.

Ett brett och väl fungerande samarbete med civilsamhällets organisationer har skapat en god grund för påverkansarbete inom demokrati, mänskliga rättigheter och miljö/klimat. Sverige betraktas fortsatt som en viktig partner. Under 2019 initierades sjutton nya insatser, främst inom *Resultatmål 2: Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat*. Inom området marknadsutveckling byggde Sverige vidare på de framsteg som gjorts inom samarbetet med aktörer som verkar för genomförandet av frihandelsavtalet (DCFTA) med EU. Vidare samfinansierade Sverige insatser till exempel med Storbritannien och USA och arbetade aktivt med multilaterala organisationer såsom Världsbankens International Finance Cooperation (IFC), Europeiska Utvecklingsbanken (EBRD) och olika FN organ.

Flera initiativ genomfördes för att bidra till att minska spänningarna mellan Moldavien och utbrytarregionen Transnistrien genom förtroendeskapande åtgärder. Däribland stöd till dialog mellan lokala civilsamhällesorganisationer och insatser för att utveckla samarbetet mellan småföretagare i Transnistrien och övriga Moldavien. Sverige fortsatte att spela en viktig roll i att förbättra relationerna mellan de nationella myndigheterna och den delvis självstyrande regionen Gagauzien. Sverige är det enda givarlandet som systematiskt har stöttat den parlamentariska samordningsgruppen sedan 2015.

Den mest uppdaterade jämförande informationen om biståndet till Moldavien är från 2017, då Sverige var den sjätte största givaren till Moldavien och den andra största bilaterala givaren bland EU:s medlemsstater (ovan Tabell 1: Givarkontext).

2.3 Synergier med andra svenska strategier och aktörer

Stödet till ”Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership (E5P)” kompletterade det bilaterala stödet inom miljö och har resulterat i 169 värmestationer och omvandling från koleldad värmepanna till biobränsle. Europeiska Utvecklingsbankens (EBRD) bilaterala ”Women in Business Programme” fortsatte sitt stöd till kvinnors företagande och arbetade gentemot samma mål som det regionala programmet. Ett av resultaten under året som gick var att det etablerades en möjlighet till krediter för kvinnligt företagande genom en privat bank.⁸ Det bilaterala stödet inom media kompletterades av Sidas regionala program genom bland annat möjligheten för mediaorganisationer

⁸ Insatsnummer (55120031) Mer information hittas här <https://www.ebrd.com/news/2019/prime-capital-first-partner-of-ebrd-women-in-business-programme-in-moldova.html>

att utbyta erfarenheter, ta del av forskning och andra analyser av medias utrymme, förutsättningar och arbete i regionen.

Vidare upprätthöll Sverige i Moldavien en regelbunden kontakt med svenska kommuner och andra svenska aktörer, även inom den privata sektorn, som har samarbete med moldaviska partners. UD:s stöd kompletterade väl Sidas bilaterala insatser tex inom valövervakning och media.

För finansiell information se Bilaga P6 BISI Rapport – Table 5. Outcome on All Appropriations in the Selected Country/Region (incl. Country Allocation)

3 Resultatredovisning

Sidas bidrag till förändring på strateginivå

Under den nuvarande strategin har det svenska bilaterala reformstödet till Moldavien uppgått till över 100 miljoner SEK årligen. 2019 tilldelades det bilaterala reformsamarbetet 20 miljoner i extra medel som del av demokratioffensiven. Detta medförde att sammanlagt drygt 130 miljoner SEK betalades ut i stöd inom de tre strategiområdena⁹. Insatserna utvecklas väl och målen bedöms kunna uppnås under strategiperioden.

Insatserna till stöd för strategimål 1 ”Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling” ökade med 15 miljoner SEK och uppgick till 43% av det totala stödet under 2019. Marknadsportföljen i Moldavien har ett klart fokus på Information and Communications Technology (ICT) och innovation, samt har tydliga synergier med övriga områden inom reformsamarbetet, speciellt inom miljö (hållbar produktion) och i att stärka kvinnors roll/kvinnors entreprenörskap. Sverige är, jämte EU, United States Agency for International Development (USAID) och Storbritannien, den viktigaste givaren på området.

Liksom under 2018 gick hälften av de tilldelade medlen till insatser inom målområde 2 ”Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat”. Stödet till den demokratiska utvecklingen speglar intentionerna i strategin och behovet av att stärka aktörer som arbetar för en långsiktig hållbar demokratisk utveckling i Moldavien, till exempel för oberoende media, civilsamhällets påverkansroll, kvinnors lika ställning, och kvinnors utsatthet för våld i hemmet.

Allokeringsandelen till mål 3 ”Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändringar” gick ner till 5% av den totala budgeten under 2019. Anledning till denna minskning var främst att en större insats avslutades och fokus under 2019 var att ta fram ett nytt program samt påverkansarbete som bedrevs utan finansiellt stöd.

Drygt en tredjedel av Sveriges stöd under 2019 gick genom FN organ. Dessa insatser fokuserade på mänskliga rättigheter i Transnistrien, jämställdhetsfrågor drivna av UN Women samt UNDP:s

⁹ Se bilaga P6 BISI Rapport – Table 1. Financial Overview 2019 per Area of Support/Objective in Strategy

miljöarbete. En fjärdedel betalades ut till enskilda organisationer för att stödja deras arbete inom media, jämställdhet, mänskliga rättigheter och miljö.

3.1 Ökad ekonomisk integrering med EU och marknadsekonomisk utveckling

Mål 1: Att partnerländerna i högre grad uppfyller EU:s krav för att ingå och tillämpa associeringsavtal, inklusive fördjupade frihandelsområden (AA/DCFT A). (ÖST)

Strategimål

Moldavien är ett lägre medelinkomstland med en bruttonationalprodukt (BNP) per capita på 3 190 USD under 2018 (3 300 USD uppskattning för 2019).¹⁰ Den moldaviska regeringen prioriterar ekonomisk utveckling, och under de senaste fyra åren har en rad lagändringar för att öka makroekonomisk stabilitet genomförts. Reformen har gjorts i banksektorn vilket varit ett krav för stödprogrammet med IMF men genomförandet haltar något. Dessutom är bankskandalen (2014) fortfarande inte utredd. Med 70% av den totala exporten under 2018 är EU Moldaviens största handelspartner.¹¹

BNP-tillväxten i den moldaviska ekonomin uppgick till 4% under 2018¹² men denna tillväxttakt är för låg för att Moldavien ska hinna ikapp EU-länderna i Östeuropa. Tillväxten under de senaste åren är till stor del resultatet av ökad privat konsumtion, som drivits av höjda löner, pensioner och remitteringar. Förbättrad produktivitet har i viss mån bidragit till tillväxten men den lokala ekonomin har begränsad kapacitet att producera nya arbetstillfällen. Arbetslösheten är hög och det råder brist på kvalificerad arbetskraft. Jordbrukssektorn är ytterst viktig för ekonomin med mer än en tredjedel av den arbetande befolkningen verksam inom skogs-, jordbruk och fiske.¹³ Sektorn utgör nästan 12% av Moldaviens BNP.

Uppskattningsvis har minst en tredjedel av befolkningen lämnat landet de senaste 15 åren, primärt till EU:s medlemsstater och Ryssland.¹⁴ Remitteringar från utlandet utgör en stor del av ekonomin.¹⁵ Utbildningssystemet behöver moderniseras då det inte är anpassat till de krav och förväntningar som finns i näringslivet.

¹⁰

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/02/weodata/weorept.aspx?sy=2017&ey=2024&scsm=1&ssd=1&sort=countr y&ds=.&br=1&c=921&s=NGDPDPC&grp=0&a=&pr1.x=65&pr1.y=8#cs1> (2020-01-27)

¹¹ <https://www.eu4moldova.md/en> (2020-01-24)

¹² https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD/MDA (2020-02-24)

¹³ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6521> (2020-01-27)

¹⁴ <https://www.iom.md/migration-and-development> (2020-03-10)

¹⁵ <https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS?locations=MD> (2020-02-26)

Utbredd korruption och begränsad tillgång till basala samhällstjänster som sjukvård, utbildning och rättsväsendet utgör de största utmaningarna för att tillgodose medborgarnas mänskliga rättigheter och långsiktig fattigdomsminskning. De sektorer som bedöms mest sårbara för korruption inkluderar rättsväsendet, tullen och offentlig upphandling. Många företag anger korruption, politisk instabilitet, begränsad tillgång till arbetskraft - särskilt utbildad sådan - som största utmaningar och hinder för fortsatt tillväxt. I Transparency International's 2019 perceptionsindex där länder rankas utifrån uppfattningen av hur mycket korruption det finns i landet, hamnade Moldavien på 120:e plats av 180 länder.¹⁶

Samtidigt så har det skett en ökning av nya jobb inom ICT sektorn¹⁷, och det finns tecken på företagares förbättrade tilltro till arbetsklimatet och till de reformer som har genomförts de senaste åren.¹⁸

Portfölj

2019 inleddes en ny fas för Sveriges stöd till International Finance Corporation (IFC) för reformer som syftar till att förbättra investeringsklimatet och EU-anpassade regelverk. Ett viktigt verktyg i arbetet är Premiärministerns Ekonomiska Råd som är en bred plattform där privatsektorns branschorganisationer har möjlighet att påverka den tekniska kvalitén på ny lagstiftning och föreslagna reformer.

Mål 2: Konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Strategimål

Efter att ha sett en viss förbättring under de första åren av den moldaviska strategin för att stödja tillväxten för små och medelstora företag¹⁹ så har den positiva utvecklingen stagnerat något. Enligt ”2019 Ease of Doing Business Index” rankades Moldavien 48 av 190 länder.²⁰ Brister inom rättssystemet och den ökande migrationen anses vara de främsta hämmande faktorerna. Små och medelstora företags andel av ekonomin har inte förändrats utan beräknas fortsatt stå för 60% av antalet anställda och utgöra ca 30% av landets inkomst.²¹ Däremot har den positiva ekonomiska utvecklingen fortsatt för vissa sektorer såsom ICT där välbetalda jobb har skapats, men också inom turism med drygt 23,000 anställda, främst kvinnor och ungdomar.²²

¹⁶ <https://www.transparency.org/country/MDA>

¹⁷ Moldova Competitiveness Project (5512004), Year 4, Annual Report, s. XIV

¹⁸ World Bank Group (2020); Cost of Doing Business Survey presentation

¹⁹ Government of Moldova, 13 September 2012. ”Small and Medium Enterprise Sector Development Strategy for 2012-2020”.

²⁰ 2017: 44; 2018: 47

²¹ ”Investing in SMEs in the Eastern Partnership – Country Report Moldova”. EU4Business, June 2018.s.4 (<http://www.eu4business.eu/moldova>)

²² Year Four Annual Report FY19, Moldova Competitiveness Project, September 2019. s.XII.

Portfölj

Sveriges stöd är fokuserat till fyra sektorer: ICT, textil/mode, turism och jordbruk. I samtliga sektorer bygger samarbetet på stöd till småföretagares branschorganisationer att leda innovation, utveckling och teknisk rådgivning. Insatserna genomförs i samarbete med USAID och Storbritannien. Särskild uppmärksamhet ges åt att främja kvinnligt företagande i ICT-sektorn.²³ Ett särskilt stöd ges till kvinnligt entreprenörskap genom Europeiska utvecklingsbanken.

Stödet har fortsatt utvecklats väl under 2019, till exempel bidrog det till en 20% ökning i turismsektorn (antalet utländska besökare) med nya start-ups utanför huvudstaden, och öppnandet av Moldaviens första virtuella IT Park.²⁴ Moldova Competitiveness Programme²⁵ uppskattar att för varje \$1 som investeras i projektet så genereras \$19 i handel på inhemska marknaden och i export.

3.2 Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och mer utvecklad rättsstat

Mål 3: En mer effektiv offentlig förvaltning med stärkt administrativ kapacitet att genomföra reformer för EU-närmandet

Strategimål

Effektivisering av den offentliga förvaltningen utgör en central komponent i genomförandet av associeringsavtalet med EU. En reform av den offentliga sektorn inleddes och antalet myndigheter minskades, personalstyrkan på ministerier reducerades och vissa statliga löner höjdes. Effekten av reformen har diskuterats och är inte entydig.

Portfölj

I begränsad utsträckning och genom samarbete mellan de svenska och moldaviska myndigheterna (se mål 4) ger Sverige stöd till uppbyggnaden av administrativ kapacitet som syftar till ökad serviceleverans inom ett fåtal sektorer som skatteförvaltning²⁶ and polismyndigheten.²⁷ Ett samarbete med den nationella polisen genomfördes för att bland annat bekämpa könsbaserat våld samt förbättra grundläggande taktik och närpolisverksamhet. Under 2019 följdes strategin för polisutveckling 2016-2020 upp med resultat som visade bland annat på kortare utryckningstid vid larm, och bättre jämställdhet inom systemet.²⁸ Samarbetsprojektet mellan polismyndigheterna har påverkats av den politiska utvecklingen i landet då den moldaviska myndighetens ledning byttes ut två gånger under

²³ Sverige förhandlar nu med EU om delegerat stöd för expanderingsarbete av Tekwill.

²⁴ Moldova Competitiveness Project, (55120020), September 2019. Year Four Annual Report FY19. s.XIV

²⁵ USAID Competitiveness Enhancement Project (55120020)

²⁶ Tax Reform II Moldova (12177)

²⁷ Police Reform Support in Moldova (55120228)

²⁸ Police Reform Support in Moldova (55120228) and

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_6169 (2020-03-10)

den senare hälften av 2019. Projektet med skatteförvaltningen påverkades dock inte negativt av att den moldaviska skattemyndigheten fick ny generaldirektör.

Mål 4: Offentliga tjänster levereras av bättre kvalitet, utifrån principer om icke-diskriminering och lika rättigheter och med minskad korruption

Strategimål

Utvecklingen mot strategimålet går långsamt. Moldavien rankas nu på plats 120 av 180 länder i Transparency International Corruption Perceptions Index.²⁹ Som noteras ovan (Mål 1), så bedöms rättsväsendet, tullen och offentlig upphandling som de mest sårbara sektorerna för korruption. Moldavien har ett antal entiteter som har mandat att bekämpa och förebygga korruption.³⁰

Portfölj

Reformsamarbetet mellan den moldaviska och den svenska polisen fortsatte på sitt andra år. Närpolisreformen har introducerats i fem pilotområden och fått bra genomslag. Det moldaviska institutet för mänskliga rättigheter (IDOM) har ett samarbetsavtal med polisen och genomförde en undersökning av villkoren för personer som hålls i polisens förvar. IDOM höll också utbildningar om yttrandefrihet och hets mot folkgrupp.³¹

Fas två av samarbetet mellan det moldaviska och svenska skatteverket fortsatte med bra resultat som tillskrivs den goda kvalitén på de svenska rådgivarna i kombination med ett starkt lokalt ägarskap samt vilja till reformer. Bland annat har en informationskampanj i lokala skolor genomförts där 3000 elever runt om i landet har tagit del av generell information kring skatter, samt förslag till ändringar i Moldaviens skattekod.³²

Mål 5: Ett mer effektivt rättsväsende, som i högre utsträckning garanterar rätten till en rättvis rättegång, i enlighet med europeisk standard

Strategimål

Bristerna i rättsväsendet kvarstår som ett av de största hindren för den demokratiska utvecklingen i landet. Även om de regeringar som bildades under 2019 arbetade fram strategier för att reformera rättssektorn där fokus lades på domstolsväsendet, åklagarväsendet och författningsdomstolen, och som resulterade i att EU återupptog sitt stöd, så har inga konkreta framsteg kunnat noteras.

²⁹ Transparency International, 2019. "Corruption Perception Index – Moldova". <https://www.transparency.org/country/MDA>

³⁰ U4 Anti-Corruption Helpdesk, Overview of corruption and anti-corruption in Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova and Ukraine, 2020, s. 17-19

³¹ Police Reform Support in Moldova (55120228), and Draft Semi-Annual narrative report, 2019, s.6

³² Tax Reform II Moldova (12177)

Portfölj

Sverige ger kärnstöd till civilsamhällesorganisationer som arbetar med påverkansarbete, då dessa organisationer är viktiga partners i arbetet för rätten till rättvis rättegång. Stödet till ”The Legal Resource Centre” fortsatte för att kontinuerligt bevaka utvecklingen inom rättsväsendet och mänskliga rättigheter och är en viktig resurs för Sidas löpande analys.³³ Dessutom initierades en ny insats tillsammans med UNDP med fokus på utsatta och marginaliserade gruppers möjlighet att nyttja rättsväsendet.³⁴

Mål 6: Minskat könsrelaterat våld, hatbrott och människohandel*Strategimål*

I Moldavien är könsrelaterat våld ett stort problem och två av fem kvinnor säger att de har upplevt fysiskt och/eller sexuellt våld efter 15 års ålder.³⁵ Enligt en annan studie anser 41% av männen att det är rätt att utöva våld mot sin partner och 28% av männen och 18% av kvinnorna att en kvinna ska tolerera våldshandlingar av sin make för familjesammanhållningens skull.³⁶ I Transnistrien finns ingen lagstiftning kring könsrelaterat våld och våld mot kvinnor är inte straffbart. Problemet med människohandel har minskat sedan 2000-talet och myndigheterna bedöms ha situationen under kontroll.³⁷ Det finns ingen övergripande lagstiftning som hanterar hatbrott och det finns generellt mycket liten förståelse för vikten att respektera olika gruppers sexuella rättigheter, såsom HBTQ-personer.

Portfölj

Arbetet inom detta strategimål fokuserar på kärnstöd till civilsamhällesorganisationer som arbetar med kvinnors rättigheter och med sexuella rättigheter. Fortsatt stöd ges till ”Women’s Law Centre” och deras arbete bland annat med information och kampanjer, träningar för personal inom rättsväsendet, skydd och hjälp till kvinnor (558 kvinnor under 2019, en ökning med 36% från 2018), och stöd till kvinnor inom kriminalvården.³⁸ Kärnstöd inleddes också till två civilsamhällesorganisationer som arbetar mot våld i hemmet och som har stort genomslag lokalt i landet (Artemida i norra Moldavien³⁹ och Vesta i Gagauzien⁴⁰). Sverige ger också kärnstöd till Genderdoc-M som är den enda

³³ Core Support: Legal Resource Centre Moldova (LRCM) (12136)

³⁴ Inception phase: Strengthening Efficiency of and access to justice in Moldova (13697)

³⁵ OSCE-led survey on violence against women, well-being and safety of women: Moldova Results Report, 2019, s. iii

³⁶ “Men and gender equality in the Republic of Moldova”. Women’s Law Centre, 2018, s.14

³⁷ Council of Europe, juni 2016. “GRETA’s second report on the Republic of Moldova”. <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/-/publication-of-greta-s-second-report-on-the-republic-of-moldova>

³⁸ Women’s Law Center Annual Progress Report, 2019, s. 17

³⁹ Preparatory (pre-core) support Artemida 2019 (13521)

⁴⁰ Källa Preparatory (pre-core) support Vesta 2019 (13522)

civilsamhällesorganisationen i landet som stöder HBTQ rättigheter.⁴¹ 2019 hölls Pride-paraden med motdemonstrationer som dock förgick fredligt.

Mål 8: Ett mer pluralistiskt civilt samhälle inklusive politiska partier med stärkt folklig förankring

Strategimål

Människor i Moldavien har generellt ett svagt förtroende för politiska partier och offentliga institutioner. Parlamentsvalet som hölls i februari 2019 bedömdes som fritt och rättvist. Enligt Freedom House får Moldavien 11 av 16 poäng inom politisk pluralism och deltagande.⁴²

Civilsamhället i Moldavien har en nyckelroll för fattigdomsbekämpning och främjandet av ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle. Det finns ett stort antal civilsamhällesorganisationer i landet men endast en mindre del verkar aktivt. Kapaciteten är i regel betydligt bättre inom de organisationer som är baserade i Chisinau och genomslaget ute i regionerna är förhållandevis liten. Den CSO-lag som godkändes av det moldaviska parlamentet vid första behandlingen under 2018 har ännu inte blivit godkänd av det nya parlamentet. Transnistrien begränsar civilsamhällesorganisationers verksamhet till vissa områden såsom miljöfrågor och sociala rättigheter. Konceptet ”utländska agenter” är riktat mot organisationer som erhåller utländsk finansiering, vilket har gjort det civila samhället i Transnistrien än mer sårbart. Det civila samhället i Gagauzien uppfattas fortfarande negativt av de autonoma myndigheterna och det finns en brist på öppenhet i olika beslut.

Portfölj

Sveriges stöd har ett starkt fokus på att stödja civilsamhällesorganisationer som arbetar med påverkansarbete och tankesmedjor. Flertalet av dessa är verksamma inom områden som är svenska prioriteringar såsom kvinnors rättigheter, sexuella rättigheter, politiskt deltagande och miljö- och klimat frågor. Under 2019 fick tolv organisationer förberedande till eller direkt kärnstöd och deras arbete beskrivs under ett flertal mål i denna rapport. East Europe Foundation⁴³ genom sitt arbete når ut till Moldaviska regioner och stöder engagemang inom det civila samhället.

⁴¹ Core Support GenderDoc-M (11906)

⁴² <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/moldova> (2020-02-21)

⁴³ Core Support EEF (10222)

Mål 9: Förbättrade förutsättningar för demokratiskt ansvarsutkrävande och deltagande i politiska processer inklusive främjande av fria val

Strategimål

Som nämnts ovan bedömdes parlamentsvalet 2019 ha genomförts på ett transparent sätt med några undantag. Venedigkommissionens kritik om att det system som infördes 2017 med parallella enmansvalkretsar skapade oklarheter för många väljare bekräftades dock. Parlamentsvalet resulterade i en fjärdedel kvinnliga parlamentsledamöter, den hitintills högsta andelen i Moldavien. Vidare hölls Bashkanval i Gagauzien i juni och lokala val i oktober.

Portfölj

Sveriges stöd till ”East Europe Foundation” fortsatte under 2019 och byggde vidare på det samarbete som etablerades 2016. East Europe Foundation förmedlade i sin tur bidrag till en rad lokala och nationella enskilda organisationer som var aktiva under valprocessen. Genom deras program ”Free and Fair Election”, undersöktes marginaliserade gruppers möjligheter till beslutsfattande positioner, informationsspridning via media samt övervakning under själva valdagen och då speciellt möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i valet. Bland annat är en av rekommendationerna att det i lag ska fastställas att varje vallokal ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.⁴⁴

Mål 10: Friare och mer oberoende media

Strategimål

Yttrandefrihet är garanterad i grundlagen men medielagstiftningen släpar efter och adresserar inte digital media. World Press Freedom index rankar Moldavien på plats 91 utav 180 länder.⁴⁵ Bristen på oberoende media, polarisering, maktkoncentration är fortsatta utmaningar. Samtidigt noterades klara framsteg under delar av andra hälften av 2019 som innebar att media inte kände sig lika orolig för sina möjligheter att agera oberoende.

Portfölj

Sveriges reformstöd till lokal media bidrar till en mer kompetent och pluralistisk journalistkår och medielandskap. Genom svenskt stöd till ”Independent Journalism Center” erbjöds en kurs på gymnasieskolor inom mediakunskap (”Media Literacy”) och ett första co-working space för

⁴⁴ Core Support EEF (10222) - Analysis report of the national legislation on elections from the perspective of inclusion of underrepresented groups, s. 44

⁴⁵ <https://rsf.org/en/moldova> (2020-02-25)

journalister öppnades.⁴⁶ Under året som gick startades en ny insats med Internews som ska bidra till ökad mediekunskap och kapacitetsutveckling.⁴⁷ I synergier med Molodova Competitiveness Programme under strategimål 1, togs en insats fram till stöd för en digital media hub (Mediacor).⁴⁸ Även inom miljöområdet stödjer Sverige oberoende journalistik genom nytt stöd till "Association of Environmental Journalism".⁴⁹

Mål 11: Att partnerländerna i högre grad uppfyller internationella och nationella åtaganden för mänskliga rättigheter, jämställdhet (inklusive EU:s strategi för jämställdhet), och icke-diskriminering

Strategimål

Moldavien har gjort framsteg med att anta nationella lagar på MR-området. Moldavien har skrivit under The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), Istanbulkonventionen och andra internationella fördrag. Istanbulkonventionen har dock ännu inte ratificerats. Den stora utmaningen kvarstår att tillämpa dessa strategier i praktiken. Under 2019 registrerades 3% fler fall till Europadomstolen än året innan. De anmälningar som gjordes handlade ofta om icke-verkställande av domar, dåliga interneringsvillkor och olaglig arrest, felaktiga utredningar av misshandel och dödsfall.

Portfölj

Under året fortsatte Moldaviska institutet för mänskliga rättigheter (IDOM) sitt arbete att bevaka Moldaviens åtaganden och föra fram goda analyser och kritiskt granska hur dessa åtaganden genomförs.⁵⁰

Mål 12: Kvinnor och män har i högre utsträckning samma makt att utforma sina liv

Strategimål

Även inom jämlikhetsarbetet är de främsta utmaningarna relaterade till att genomföra strategier i praktiken. Bristande jämställdhet inom familjen, diskriminering inom arbetsmarknaden och låg representation av kvinnor i moldavisk politik och beslutsfattandepositioner, är områden där utvecklingen går långsamt. Därtill möter kvinnor i Moldavien hinder inom utbildning och

⁴⁶ Pre-core support Independent Journalism Center (55120008)

⁴⁷ Internews: Viable Media Outlets and CSOs in Moldova (13746)

⁴⁸ USAID Competitiveness Enhancement Project (55120020)

⁴⁹ Preparatory support AJMTEM (13677)

⁵⁰ Core support IDOM (55120007)

arbetsmarknaden då patriarkala attityder begränsar deras utbildningsval och anställningsalternativ. Diskriminering noteras också i betydande löneskillnader, segregering till lägre betalande yrken, ojämn delning av arbete och familjeansvar och begränsad tillgång till barnomsorg. Kvinnliga företagare står inför hinder som att tillgång till banklån och till statligt finansierade program för utveckling och entreprenörskap.⁵¹ Enligt en studie från 2018 ansåg 90% av männen och 80% av kvinnorna att en kvinnas viktigaste uppgift var att ta hand om hemmet.⁵²

Portfölj

Jämställdhet genomsyrar samtliga insatser inom reformsamarbetet med Moldavien. Sverige har ett nära samarbete med UN Women och organisationen verkar aktivt för att stärka kvinnors roll i landet. UN Women är fortsatt en strategisk aktör som bidrar till att många nationella civilsamhällesorganisationer ges ökat utrymme i samhället att verka för kvinnors och flickors rättigheter. Sverige stödjer, genom UNDP, UN Women och CMI (Crisis Management Initiative), kvinnor i politiken, både i Moldaviens parlament och i Gagauziens folkförsamling⁵³. Kvinnligt entreprenörskap stöds genom EBRD:s Women in Business Program⁵⁴ och genom Moldova Competitiveness Project⁵⁵. Det finns många lyckade exempel från satsningarna på innovationscenter inom ICT (Tekwill)⁵⁶ och textil/mode (ZipHouse) och turism⁵⁷, som också gett unga kvinnor möjlighet att driva sina egna företag och generar ytterligare arbetstillfällen.

Mål 13: Ökat förtroende och försoning mellan parterna i och mellan länderna

Strategimål

Ideologiska debatter om nationalitet och geopolitisk tillhörighet är vanligt förekommande i moldavisk politik. Den polariserande effekten är påtaglig och har fört med sig en fördröjning av reformagendan och landets utveckling. I detta spelar regionerna Transnistrien och Gagauzien en särskild roll och utestående frågor om regionernas status, rättigheter och åtaganden är fortsatt inte lösta. Regionen Transnistrien utropade sig till självständig republik efter en kort väpnad konflikt 1992 men är inte internationellt erkänd. Regionen står utom centralregeringens kontroll och en lösning av den politiska statusen för regionen är en förutsättning för exempelvis ett EU-medlemskap i framtiden. Gagauzien fick status som autonom region 1994 med visst självstyre. Relationen mellan centralförvaltningen och det lokala styret är ansträngd på grund av mångtaliga oklarheter och tolkningar av vem som har vilka rättigheter och skyldigheter gentemot regionen. Regionen fick under 2019 stöd av olika givare för projekt inom infrastruktur, vatten och sanitet, utbildning och förvaltning.

⁵¹ <https://moldova.unwomen.org/en/munca-noastra/gender-equality-in-moldova> (2020-02-20)

⁵² "Men and gender equality in the Republic of Moldova" s. 11

⁵³ Parliamentary Development 2016-2019 (55120021); Support to UN Women Moldova in SN 2016-2020 (55120022); Strengthening capacities for a better functioning Gagauz Autonomy in Republic of Moldova (13292)

⁵⁴ EBRD Women in Business Programme Moldova (55120031)

⁵⁵ USAID Competitiveness Enhancement Project (55120020)

⁵⁶ ICT Excellence Center ICTEC/Tekwill (55120002)

⁵⁷ USAID Competitiveness Enhancement Project (55120020)

Den parlamentariska arbetsgruppen mellan det centrala parlamentet i Chisinau och People's Assembly stannade av på grund av val och politiska turbulens under det gångna året. Gruppen återupptog sitt arbete i januari 2020.

Portfölj

I Transnistrien fokuserar svenska insatser, genom FN och enskilda organisationer, på mänskliga rättigheter, funktionshindrades- och frihetsberövades rättigheter, marginaliserade grupper som till exempel romer, könsbaserat våld och förebyggande av HIV och Aids och tuberkulos. Under året startade en ny insats som genomförs i samarbete med One UN för att ytterligare stärka arbetet att värna de mänskliga rättigheterna i Transnistrien⁵⁸.

Sverige stödjer det institutionella reformarbetet genom en ny fas av insatsen i samarbete med Crisis Management International med fokus på kapacitetssupplemenet av parlamentets sekretariat samt den officiella arbetsgruppen för att främja dialogen mellan det nationella parlamentet och den gagauziska folkförsamlingen⁵⁹. Arbetsgruppen har bland annat granskat skillnaderna mellan den nationella och den autonoma lagstiftningen och kontinuerligt stödjer lösningar för att minska skillnaderna genom institutionella mekanismer.

3.3 Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändringar

Mål 14: Att partnerländerna i högre grad uppfyller EU:s regelverk och internationella överenskommelser för miljö, klimat och energi

Strategimål

Moldavien är, mot bakgrund av dess ekonomiska struktur och geografiska särdrag, mycket sårbart för klimatförändringar. Jordbruket är tekniskt underutvecklat och inte motståndskraftigt samtidigt som det sysselsätter en stor del av befolkningen. Förutom att ha en direkt inverkan på jordbrukssektorn innebär klimatförändringar risker för vattenkvaliteten och tillgången till vatten utgör redan i dagsläget en utmaning i Moldavien. En tredjedel av Associeringsavtalet berör miljö- och klimatrelaterade regelverk. Reformering av miljömyndigheter inleddes i slutet av 2017 och de flesta grundläggande lagar har antagits. För närvarande tas regelverket, i samråd med företag och det civila samhället, fram. Lagar kring strategisk miljöbedömning och avfallshantering, inklusive kemikalier, förväntas ha en positiv inverkan på exportorienterade jordbruksföretag, hälsostyrning och kontroll. Miljövårdsverket som etablerades har ett tydligt mandat men saknar resurser för att utöva sitt arbete.

⁵⁸ One UN Joint Action in Human Rights in the Transnistrian Region 2019-2022 (12719)

⁵⁹ Strengthening capacities for a better functioning Gagauz Autonomy in Republic of Moldova (13292)

Sammanfattningsvis genomförs processerna men de tar längre tid och möter stora utmaningar som motstridiga intressen och en svag förvaltning.

Portfölj

Miljö och klimatförändringar är ett prioriterat område för det svenska reformsamarbetet i Moldavien och integreras i alla samarbetsprogram. Genom stödet till IFC Investment Climate Reform⁶⁰ har Sverige bidragit till att Miljövårdsverket har påbörjat sitt arbete. Ambassaden för även diskussioner med den svenska Kemikalieinspektionen om ett möjligt stöd. Under de förutsättningar som fanns under 2018 att implementera och initiera stöd, anses portföljen under detta mål relevant. Under det gångna året fokuserades också arbetet på att förhandla fram ett nytt projekt för nukleär avfallshantering som genomförs av Strålsäkerhetsmyndigheten⁶¹. Projektet startade tidigt 2020.

Mål 15: Stärkt miljömässigt ansvarstagande hos allmänhet, näringsliv och civilsamhälle

Strategimål

Miljömedvetenheten är låg i samhället, samtidigt har miljöfrågor under 2019 fått ökad uppmärksamhet genom ungdomsrörelser som Fridays for Future och Extinction Rebellion. Även lokala miljöorganisationer, trots att de är relativt små, lyckas väl med att nå ut i media. Den årliga mässan Fair of Ecological Opportunities and Social Entrepreneurship fick stor uppmärksamhet 2019 med ett högre antal utställare och besökare än tidigare år, med ett ökat intresse för ekologiska produkter.

Portfölj

Kärnstödet för EcoVisio⁶² och EcoContact⁶³ fortsatte under 2019 och bidrog till gröna kontor, gröna evenemang samt workshops för CSO:s, företag och institutioner. EcoVisio mobiliserade 200 miljöinitiativ (småskalig produktion av varor, aktiviteter) inom Fair of Ecological Opportunity and Social Entrepreneurship. Eventet utvidgades också till Bender i regionen Transnistrien. Utbildningsaktiviteter över hela landet fortsatte och små miljöhubbar skapades.⁶⁴ EcoContact utvecklade ett bidragssystem som stöd till utvecklingen av miljöorganisationer på landsbygden. Stödet inkluderar också kapacitetsutveckling för deras partners.⁶⁵ Förberedande kärnstöd beviljades till ”Association of Environmental Journalist”⁶⁶ och ”National Environmental Center”.⁶⁷

⁶⁰ IFC Inception Moldova Business Investment Climate Phase III (12688)

⁶¹ Radioactive Waste Management Moldova (13663)

⁶² Core support EcoVisio (12042)

⁶³ Core Support EcoContact (12043)

⁶⁴ Core support EcoVisio (12042)

⁶⁵ Core Support EcoContact (12043)

⁶⁶ Preparatory support AJMTEM (13677)

⁶⁷ Preparatory Support National Environmental Centre Moldova (13678)

Mål 16: Mer hållbar samhällsservice inom områden som vatten och avlopp, avfallshantering, energieffektivisering och förnybar energi

Strategimål

Situationen har varit oförändrad under de senaste åren. Den kommunala servicesektorn har fortsatt problem med att leverera tjänster av god kvalitet inom vatten, avlopp och avfallshantering. Återvinning saknas i princip helt.

Portfölj

Portföljens relevans kategoriseras för 2019 som gul då det tidigare programmet inom vatten, avlopp och avfallshantering avslutades. Sveriges insatsportfölj under det gångna året resulterade bland annat i en studie av effektiv uppvärmning för att reducera CO2 utsläpp, som nu används som underlag för investeringsförslag till ERBD.⁶⁸ En oberoende konsekvensstudie påbörjades och ger Moldavien konkret tekniskt underlag att använda i förhandlingarna med Ukraina inför dess utbyggnad av vattenkraftverket i gränsfloden Nistru. Utbyggnaden av kraftverket kan få allvarliga miljökonsekvenser för Moldavien och hotar både den framtida dricksvattenförsörjningen och jordbruksproduktionen.⁶⁹

4 Implikationer för innevarande strategiperiod

Största utmaningen i Moldavien är avsaknaden av genomgripande reformer inom rättssektorn. Den stora arbetskraftsutvandringen utgör ett allt växande hot mot en långsiktig hållbar utveckling av landet. Demokratiska reformer, minskad korruption, satsning på att förbättra kvalitet på hälsovård och skolor är centralt för att minska den stora migrationen och göra det mer attraktivt för unga människor att bygga sin framtid i Moldavien. Sveriges reformsamarbete utgör ett viktigt bidrag till detta. En utgångspunkt är expanderings till områden utanför Chisinau, och mer insatser i regionerna som till exempel Tekwill.

Ambitionen i EU-närmandet vad gäller den nya regeringen återstår alltjämt att se resultat av. Engagemang för stärkta relationer med Ryssland och andra forna sovjetstater har noterats, inklusive fortsatt diskussion om närmande till den Euroasiatiska ekonomiska unionen. Än så länge saknas konkreta resultat av regeringens intentioner i frågan om centrala reformer, särskilt inom rättsväsendet, och hanteringen av den storskaliga korruptionen.

I den nuvarande politiska kontexten finns det anledning att, utöver det generella reformarbetet i rättssektorn och kampen mot korruption, också noga bevaka områden som jämställdhet, civilsamhällets utrymme, anti-diskriminering, minoritetsfrågor, utbildningsfrågor och miljöfrågor. Utveckling inom dessa områden måste fortsättas att tas i beaktande i de gemensamma stödinsatserna genom EU och multilateralt genom andra aktörer, men även för den bilaterala stödprogrammeringen.

⁶⁸ District Heating Study Chisinau (12361)

⁶⁹ Study on Environment and Social Impact of the functioning of the Dniester HPC (12109)

Mot denna bakgrund kommer svenskt reformsamarbete fortsatt spela en viktig roll för Moldaviens utveckling bortom 2020.

Bilaga 1: Rapport P6 finansiellt år 2019

P6 Annex to Strategy Report 2018 for Reform cooperation with Eastern Europe, the Western Balkans and Turkey 2014-2020 – Moldova

All data in report is per December 31, 2019. It is an annex to the Strategy Report submitted to the Ministry of Foreign Affairs.

Average Annual Strategy Amount 2019: 1 275 000 KSEK

Total Strategy Outcome 2019: 131 993 KSEK

Table 1. Financial Overview 2019 per Area of Support/Objective in Strategy

Strategi	Stödområde	Mål	Utbetalat 2019
Strategy	Areas of Support	Objective	Outcome 2019 (KSEK)
Reform cooperation with Eastern Europe, the Western Balkans and Turkey 2014-2020	Total		131 993
	Eastern Europe: Enhanced economic integration with the EU and development of market economy	Eastern Europe: Partner countries better fulfil EU requirements for entering into and applying association agreements, including deep and comprehensive free trade areas (AAs/DCFTAs).	24 588
		Eastern Europe: Competitive small and medium-sized enterprises that make up a larger part of the economy	32 533
		Total	57 121
	Eastern Europe: Strengthened democracy, greater respect for human rights and a more fully developed state under the rule of law focusing on strengthened public administration and judicial systems	Eastern Europe: A more efficient public management with the administrative capacity to implement reforms for EU integration	7 386
		Eastern Europe: Public services delivered with better quality based on principles of non-discrimination and equal rights and with less corruption	1 319
		Eastern Europe: A more efficient judiciary that guarantees the right to a fair trial and includes a developed system of sanctions, in accordance with European standards	5 732
		Eastern Europe: Reduced gender-based violence, hate crimes and human trafficking	3 844
		Total	18 282

Eastern Europe: Strengthened democracy, greater respect for human rights and a more fully developed state under the rule of law focusing on increased enjoyment of human rights and greater opportunities to exercise democratic influence	Eastern Europe: A more free and independent media	5 017
	Eastern Europe: To bring partner countries closer to meeting international and national commitments to human rights, gender equality (including the EU strategy for gender equality), and non-discrimination	5 080
	Eastern Europe: Women and men more often have the same power to shape society and their own lives	6 407
	Eastern Europe: Increased trust between the parties in prolonged conflicts	8 484
	Eastern Europe: A more diverse civil society including political parties with strong popular support	14 330
	Eastern Europe: Improved conditions for democratic accountability and participation in political processes, including the promotion of free elections	7 826
	Total	47 144
Eastern Europe: A better environment, reduced climate impact and enhanced resilience to environmental impact and climate change	Eastern Europe: To bring partner countries closer to meeting EU regulations and international agreements on the environment, climate and energy	4 000
	Eastern Europe: Strengthened environmental responsibility among the public, business and civil society	2 447
	Eastern Europe: More sustainable public services in areas such as water and sanitation, waste management, energy efficiency and renewable energy	0
	Total	6 447
Not allocated to area of support	Not allocated to result	3 000
	Total	3 000

Notera att 3 miljoner SEK som står som icke-allokerat i ovan gick till arbetet inom Eastern Europe: Strengthened democracy, greater respect for human rights and a more fully developed state under the rule of law focusing on increased enjoyment of human rights and greater opportunities to exercise democratic influence

Table 2. Total Strategy Amount and Disbursed Amount During the Strategy Period (KSEK)

Strategy is in its 6th year with total duration of 7 years.

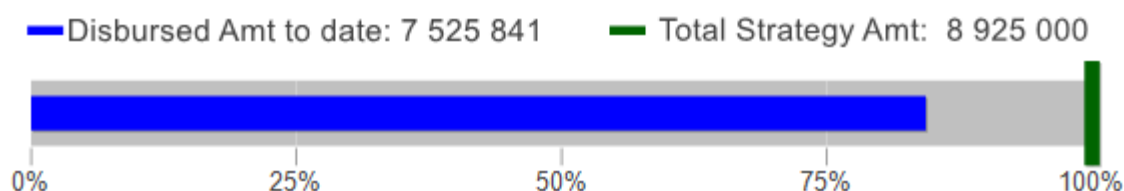
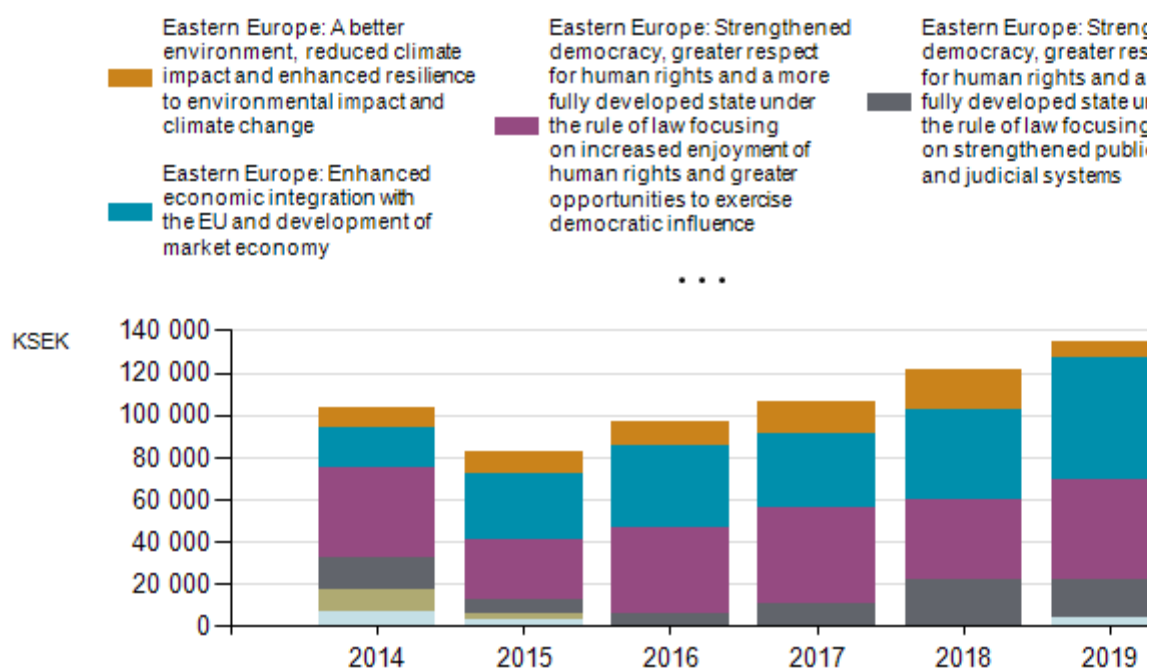

Table 3. Agreed Amounts per Area of Support for the Strategy Period

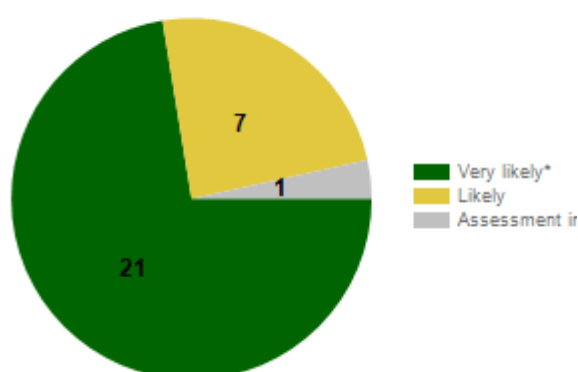
Information on area of support/objective in strategies was phased into Sida's systems starting 2012, but is incomplete up to 2015. This relates only to system generated data. Sidas contributions have always been assessed in relation to decided strategies incl. areas of support and objective (and previously areas and subareas). Correct information on division per area of support for 2015 and earlier is available in the previous strategy reports.

Table 4. Assessment of the Likelihood of Achieving the Contribution Objectives

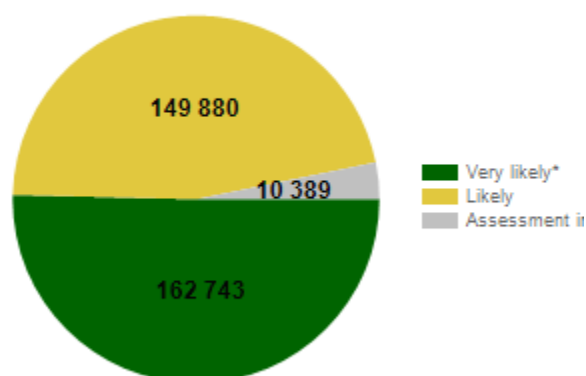
The two pie charts show the assessments of the likelihood of achieving the objectives of the contributions included in the strategy portfolio as per (4.1) contributions and (4.2) accumulated disbursed amount. The data is system-generated and aggregated based on the *Conclusion on Performance* (CoP) in Trac. In connection with the CoP, the question of the likelihood of achieving the contribution objective is answered according to a four-point scale, namely:

1. Very likely
2. Likely
3. Not likely
4. Not appraisable¹

4.1 As per Contribution

4.2 As per Accumulated Disbursed Amount (K)

* Agreements newer than one year are assessed as "very likely" by default.

** Assessments made in Trac 6 have not been migrated since some questions in Trac 7.0 are new and have no equivalent in earlier versions of Trac. Therefore, the assessments made in Trac 6 are grey.

¹ Assessment "Not appraisable" is justified in cases when:

- There is not enough data to make an assessment (eg in difficult environments or late reports)
- The context of the contribution has changed significantly (eg natural disaster, coup d'état, extensive staff change of partner, corruption claim or similar.)
- The contribution itself has changed significantly (eg, the goal, scope, or timeframe of the contribution has been changed)

Table 5. Outcome on All Appropriations in the Selected Country/Region (incl. Country Allocation)

	Anslagspost	Utfall 2019 (KSEK)	Avtalad bemyndiganderam (KSEK)
ID03 Partner country ENG	Appropriation	Outcome 2019 (KSEK)	Agreed frame of Outstanding commitments (KSEK)
Moldova	103 Stöd genom svenska organisationer i det civila samh (7 1:1.5)	8 388	0
	115 Reformsamarbete med Östeuropa, Västra Balkan och Turkiet (7 1:1.23)	132 113	152 240
	33 Strategiskt inriktade bidrag	2 900	0
	Total	143 400	152 240

The first three digits is a Sida-internal code. The numbers in brackets after the title is the appropriation number in the Swedish state budget, for example (7 1:1.6) is expenditure area 7, appropriation area 1:1, appropriation 6 = Asia. Appropriations 30, 31 and 33 are managed by the MFA and administered by Sida.